

miniBUDZOGÁŇ

NÓRSKO-SLOVENSKÝ SPOLOK č. 6/2004

Valné zhromaždenie NSF

Včera, 16. novembra prebehlo v atraktívnych priestoroch Tidemandsstuen Valné zhromaždenie NSF. Zúčastnilo sa ho 12 riadnych členov a 9 hostí. Prejednali sme formálne body programu. Výročná správa, bilancia i rozpočet na rok 2005 bol prijatý bez námietok. Voľby: Marija Brkljačič sa pre zdravotné dôvody zriekla funkcie členky náhradníčky vedenia. Ďakujeme jej za účasť a činnosť vo vedení. Po voľbách dostalo vedenie takéto zloženie:

Vladimír Branko	predseda
Zuzana Biacovská Olsson	členka
Eleonóra Koleničová	členka
Magdaléna Sæthre	členka
Branislav Kamien	náhradník

Prajeme vedeniu, aby sa im v ich práci darilo.

Po zhromaždení sme si pripili vínom i nealkom a ochutnali dobré lečo. Prišli ďalší hostia. Hovorilo sa o získavaní prostriedkov na činnosť spolku a iných témach. Po tomto sa rozvinula živá zábava a konverzácia na aktuálne témy. Poslední návštevníci odchádzali o pol jedenástej. Treba povedať, že napriek všeobecne pozitívnym reakciám na priebeh večera, boli aj signály, že niektorí by dali prednosť neformálnej zábave ako jedinému náplni stretnutia. Valné zhromaždenie niekedy byť musí, naposledy bolo v máji 2003. Posledné stretnutie v kaviarni Asylet, pozri príspevok ďalej, bolo takého druhu, ako i pripravovaná Mikulášska zábava 5. decembra.

Stretnutie v kaviarni Asylet.

Tí, ktorí neboli, môžu ľutovať! V sychravom večere sa nás v útulnej atmosfére pri sviečkach zišlo asi dvadsať. Bolo mnoho nových a mladých tvárí, čo pokladáme za úspech a prínos pre krajskú komunitu. Z veľkej väčšiny to boli českí členovia a priatelia. Slovákov bolo málo, ale aspoň sme prispeli najmladšími účastníkmi stretnutia. Malý Roman má 4 roky a s dvomi sestrami to dotiahne na spoločný vek 20 rokov.

Živá konverzácia sa točila okolo zážitkov s nórskymi imigračnými úradmi, blížiacou sa lyžiarskou sezónou, cestovaním na Slovensko a Česko, pracovnými i študijnými možnosťami a mnohými ďalšími témami.

Som rád, že máme takúto spoluprácu s českým spolkom, ani ich, ani nás nie je veľa, a spoločné akcie dávajú záruku, že nás vždy bude dosť na to, aby bola dobrá zábava a bolo o čom hovoriť. Ďalšou spoločnou akciou bude Mikulášsky večer pre deti a dospelých 5. decembra, na ktorý pripájame pozvánku.

Keď sme po ôsmej odchádzali, zábava ešte pokračovala.

Miesto stretnutia, kaviareň Asylet je, hlavne za jesenného šera, trochu na ulici Grønland schovaná, je to žltá nízka budova priamo cez ulicu oproti stanovištu taxíkov. Cez vchodovú bránu sa dostanete na dvor a tam je vchod vľavo do priestorov kaviarne.

vb

LITERÁRNY VEČER NA VEĽVYSLANECTVE

Už po druhýkrát v krátkom čase mali tunajší slovenskí krajanovia a priatelia Slovenska možnosť privítať medzi sebou vzácneho literárneho hosta zo Slovenska. Po Gustávovi Murínovi prišla do Nórska Mária Bátorová, známa literárna vedkyňa a spisovateľka. Stretnutie s ňou vo svojich priestoroch veľmi pekne zorganizovalo Veľvyslanectvo SR v Osle, 14. októbra t.r.

Mária Bátorová prečítala úryvky z jednej svojej poviedky a porozprávala o svojej literárnovednej činnosti, okrem iného o dlhšom pracovnom pobyte v Nemecku. Bolo chvályhodné, že usporiadatelia pripravili preklad čítaného textu do angličtiny, aby aj neslováci mohli nadobudnúť dojem o tvorbe slovenskej autorky. K vydarenému priebehu večera prispel aj spisovateľkin syn Jozef Bátor, ktorý pri diskusii pohotovo a kultúrne prekladal slovenské príspevky do angličtiny a anglické do slovenčiny.

Po samotnom programe sme sa mali možnosť s pani Bátorovou porozprávať aj menej formálne, pričom sme sa dozvedeli veľa zaujímavého o slovenskej literatúre a jej kontaktoch s literárnym zahraničím.

ič

Všetkým Slovákom dobrej duše, členom a priateľom Nórsko-slovenského spolku želáme príjemné prežitie vianočných sviatkov a do nového roku všetko najlepšie, veľa šťastia a zdravia, a aby sme sa v roku 2005 opäť stretli.

vedenie NSF

V septembri som od kamarátky v Bratislave dostala knižku "Kavka z periférie" od Anny Antošovej. Vraj ju vyhrala a sama zrovna nemá čas čítať. Večná škoda! Knižka sa ukázala byť z toho najlepšieho, čo som za posledné roky mala v rukách.

Knižka pozostáva z poviedok, ktoré začínajú autorkiným detstvom v Modre, a postupne sa dostanú k hlavnej časti knihy, odohrávajúcej sa "na periférii" – v Petržalke 50-tych až 70-tych rokov.

Z poviedok vyžaruje ľudskosť, pobavia a zanechávajú dobrý pocit. Je to dar, o ktorý sa chcem podeliť. Preto som sa rozhodla prenechať knižku knižnici Nórsko-slovenského spolku. A aby som trochu navnadila, vybrala som pre vás ako ukážku jednu z poviedok.

Zuzana. B. O.

BOŽEMUJ

Anna Antošová

Často som sa pristihla, že pozorujem svoju školničku. Čím viac som ju spoznávala, tým viac ma udivoval nielen jej výzor, ale aj, a hlavne, jej správanie. Nech som jej čokoľvek rozkázala, alebo o niečo ju požiadala, na všetko povedala božemuj a príkaz čo najpresnejšie vykonala. Pátrala som na jej tvári po určitom výraze, hľadala som, či jej daná úloha nie je na ťarchu, no nikdy som nič nezbadala. To jej božemuj som si mohla vysvetliť ako vzdych: Božemuj, čo zas musím vykonať, ale aj ako: To je pre mňa maličkosť, to nestojí za reč.

Keď som sa jej prihovarila, odpovedala mi mojimi slovami.

- Ale prší!
- Prší, božemuj.
- Dnes je horúčava!
- Horúčava, božemuj.
- Deti su zdravé?
- Zdravé, božemuj.

Vzdala som sa ďalších pokusov.

No jedno som ju predsa len naučila. Keď som ju poslala niečo vybaviť do mesta, musela mi všetko zopakovať: čo hovorila, čo jej odpovedali, komu vec odovzdala.

Túto moju požiadavku zrejme pokladala za časť náplne svojej práce, lebo mi vždy verne opisala, s kým hovorila a ako vec vybavila. Aj keď na mňa moji predstavení nadávali pre nedodržanie termínu, alebo pre zle vybavený spis, aj to mi verne opisala. V tvári sa jej nič nezmenilo. Nemala z toho radosť ani nezveličovala, ani dychtivo neopisovala, a predsa sa čosi dialo. Vždy sklopila oči.

- "Hovorili, že vaša radytelka si moc dovoľuje."

Alebo:

- "Vaša radytelka je neporádna! Platilo to pre šetkých. Čo si myslíš, že je niečo extra?"

Nikdy som sa nedozvedela, prečo pri týchto, pre mňa nepriaznivých odkazoch, sklopila oči, lebo inak mala taký zvláštny, vytrvalo upretý pohľad, že sa to nedalo vydržať.

Na oblečenie a účes nedbala. Tvar mala vždy zaľúľaný. Dojmavo pôsobili tie chudé nožičky v mužských topánkach. Keď som jej raz podávala spis, opýtala som sa:

- Prečo nosíte čierne rukavice?
- Rukavice? To mám čierne ruky od uhlá, božemuj.

Celý jej zjav nepôsobil odpudzujúco. Skôr nedbalo. Výrazne ju krášlili veľké čierne oči s pohľadom medzi uhrančivosťou a nesmiernou oddanosťou. Ťažko bolo nájsť niečo, čo by nebola vybavila. Ak sa niečo nedalo vybaviť, neodišla. Stála, stála a čakala, pričom každého sledovala veľkými očami. Mohli ju posielat' preč, koľko chceli, ostala a pozerala. Znervózneli a nakoniec sa rozhodli záležitosť vybaviť.

Raz sa ma jedna úradníčka zo školského odboru opýtala:

- Prosím vás, čo to mate za mátohu? Myslím, vašu školničku.
- Prečo?
- No, ako by som vám to povedala? Vy sa s ňou dohovoríte?
- Dohovorím.
- No, to je zázrak! Ja by som sa s ňou nedohovorila ani pomocou toho tlampača čo užívajú policajti. Napríklad minule priniesla hlásenie o nástupe novej učiteľky, aha, tu ho mám, a vy ste ho zabudli podpísať. Tak som jej normálne, po slovensky povedala, aby sa vrátila a dala vám to podpísať.
- Nie, vy ste normálne, po slovensky povedali, že má lajdáčku riaditeľku, ktorá sa ešte nenaučila písať, lebo sa nepodpísala.

Zdvihla obočie.

- Ona vie aj rozprávať? No a čo? Bola som rozčúlená.
- Len si poslúžte. Je to zábavné, keď nám po školničkách odkazujete, že sme promovani analfabeti.
- Ešte sa urazte! Pozrite sa! Je toto váš podpis?
- Nie.
- To si myslím, že nie. Ja som vás musela podpísať kvôli tej nemožnej osobe, ktorá by mi tu bola stála, až by machom obrástla. A ten jej pohľad! Bože, čumela na mňa ako poranené zviera. Všetko mi z rúk padalo.

Telefonovanie na Slovensko

V predchádzajúcich číslach sme informovali o lacnejších spôsoboch telefonovania na Slovensko, než priamo vytočením čísla z pevnej linky Telenoru alebo Tele2 spoločnosti.

Doporučili sme volacie karty, hlavne kartičku Falcon, ktorá sa výhodne a ľahko dá kúpiť cez internet na stránke www.telefonkort.net. Za 100 NOK môžete jej prostredníctvom telefonovať na pevnú linku na Slovensko 151 minút. S kartou mám dlhodobé skúsenosti a na rozdiel od mnohých iných telefónnych kariet, je tých 151 minút naozajstných. Hodinku si so svojimi priateľmi, či rodinou môžete pokecať za 40 NOK. Zavolať na bratislavskú pevnú linku v pracovnej dobe priamo z Bratislavy ma stojí viac! (Nikdy som to neuviedol, ale s kartou sa samozrejme veľmi výhodne dovoľáte do celého sveta, USA, Austrálie či európskych krajín, za zlomok sumy, ktoré by vám účtoval Telenor či Tele2.)

Pokračovanie na poslednej strane

Tidemandsstuen, 16. novembra 2004

Po Valnom zhromaždení sa rozprúdila živá konverzácia a zábava pri poháriku a tanieri chutného leča.

Áké bolo moje prekvapenie, keď som náhodou v Oslo Galleri objavil malý obchodík TELEFONKORT.NET, kde som Falcon kartu dostal o 10 NOK lacnejšie, než cez internet, za 90 NOK. Táto informácia je výhodná pre ľudí, ktorí nemajú prístup k internetu a bývajú v Oslo. Oslo Galleri je súčasťou autobusovej stanice v Oslo, rovno pri hlavnej železničnej stanici a SAS Radisson Plaza hoteli. Obchodík je otvorený od 09.30 do 16.30 v piatok až sobotu. Niekedy sú vraj niektoré druhy kartičiek vypredané, môžete skúsiť zavolať dopredu na 22 17 55 50. Nie je vylúčené, že všetky telefónne karty budú po 1. decembri o dosť drahšie – karty objavil aj Daňový úrad a pri predaji sa vraj bude účtovať plus 24% DPH (MOMS).

O JAZYKOVÝCH ZLOZVYKCH

Je iba prirodzené, že my, čo žijeme v cudzine, máme sťaženú pozíciu pri uchovávaní si čistoty rodného jazyka. Do našej slovenčiny sa nám aj proti našej vôli vkrádajú norvegizmy, anglicizmy i rozličné podivné novotvary. Brániť sa tejto tendencii nie je ľahké, no keď človek chce, môže dokázať v tomto smere veľa. Jednou z možností je časté sledovanie slovenských masmédií a slovenskej literatúry, ako aj častý kontakt so Slovákmi, ktorí žijú na Slovensku. Hneď druhým dychom však treba upozorniť na to, že ani toto nie je celkom spoľahlivý spôsob, lebo aj mnohí Slováci spod Tatier, vrátane intelektuálov a novinárov, sa voči pravidlám slovenčiny prehrešujú. Pri počúvaní Slovenského rozhlasu i pri rozhovoroch s krajanmi, v neposlednom rade s Bratislavčanmi, si toto všimam s čoraz väčším znepokojením.

Nejdem sa tu púšťať do analýz, prečo sa tieto veci dejú, hoci by to iste bola zaujímavá úvaha. Rád by som iba upozornil na niekoľko najčastejších jazykových chýb, ktorých sa dnešní Slováci dopúšťajú. Bohužiaľ, niektoré z nich sú už také bežné, že sú verejnosťou takmer bezvýhradne prijímané, ako keby išlo o správne, normatívne tvary a spojenia.

Príklad 1. Nesprávne používanie predložky kvôli. Neraz počujeme: Futbalista XY nehral kvôli zraneniu. Alebo: Prišiel som neskoro kvôli tomu, že mi meškal autobus. Správne má byť: XY nehral pre zranenie. Prišiel som neskoro, lebo mi meškal autobus. Predložka kvôli neuvádza príčinu, ale cieľ, resp. ohľad, napríklad: XY prestal fajčiť kvôli manželke (t.j. s ohľadom na manželku). Zmenil som miesto kvôli platu. Číže keby sme význam nášho prvého nesprávneho príkladu vzali doslovne, znamenalo by to, že futbalista XY nehral preto, aby sa (azda vo voľnom čase) mohol zraniť. Toto je, prirodzene, nezmysel.

My, čo ovládame nórčinu, si môžeme správnosť či nesprávnosť väzby overiť prekladom do nórčiny. Príčinné pre zodpovedá nórskemu på grunn av, kým kvôli by sa do nórčiny preložilo for (noens) skyld.

Príklad 2. Na slovenských predajniach neraz vidíme lístok s nápisom: Z dôvodu choroby zatvorené. Niektorí Slováci si azda uvedomujú nezmyselné používanie predložky kvôli vo vyššie spomínanom zmysle, preto sa uchylujú

k čudnému opisu pomocou zvratu „z dôvodu“. Aj toto je vážna chyba. Správna väzba je opäť pomocou pre: Pre chorobu zatvorené.

Tu ešte môžeme dodať, že na vyjadrenie príčinného vzťahu má slovenčina aj spojenia vďaka niečomu (ak ide o príjemné následky) alebo vinou niečoho (ak ide o následky nepríjemné).

Príklad 3. Až na zlosť často počujeme spojenia typu: Tu sa jedná o ľudské zdravie. Toto je jasný germanizmus, ktorý k nám prišiel aj prostredníctvom češtiny, v ktorej je vplyv nemčiny viditeľnejší ako v slovenčine. Správne sa povie: Tu ide o ľudské zdravie.

Celkom najnovšieho dáta je dnes veľmi módnym anglicizmus: Toto (t.j. nejaká situácia) je o morálke. Po slovensky sa má povedať: Tu ide o morálku. Prípadne: Toto sa týka morálky. A správnych možností by sa tu našlo viac.

Príklad 4. Dohodu nesplnil vzhľadom k tomu, že nemal peniaze. Toto je takisto spojenie, ktoré v slovenských masmédiách vyčína ako zlá epidémia. Po prvú, nehovoriť sa „vzhľadom k tomu“ (opäť bohemizmus!), ale vzhľadom na to. A po druhé, vo veľkej väčšine prípadov sa táto ťažkopádna knižná konštrukcia dá nahradiť elegantnejšími spojkami pretože, keďže. Teda najvhodnejšia formulácia by bola: Dohodu nesplnil, pretože (keďže) nemal peniaze.

Príklad 5. Ďalším germanizmom a bohemizmom je nesprávne používanie slovesa nechať, resp. nenechať. V jednej slovenskej televíznej reklame sa na nás tvrdo apeluje, aby sme si nenechali ujsť príležitosť. Samozrejme, že správne má byť nedať si ujsť príležitosť, práve tak, ako si nijaký Slovák či Slovenka „nenechá opraviť zuby“, ale dá si ich opraviť.

Príklad 6. Niektorí hlásatelia Slovenského rozhlasu obľubujú spojenia ako XY sa mal priznať k zločinu, pričom nechcú povedať, ako by zo spojenia logicky vyplývalo, že bolo žiadúce, aby sa XY k zločinu priznal, ale o priznaní sa tu hovorí ako o nepotvrdenom fakte. Aj toto je zbytočná výpožička z nemčiny, spojenie, ktoré poznáme aj v nórčine: XY skal ha tilstått forbryteslen. V slovenčine však máme na vyjadrenie takejto skutočnosti nádhernú časticu vraj, ktorú vo formálnejšej reči možno nahradiť slovom údajne. Teda: XY sa vraj (údajne) k zločinu priznal.

Príklad 7. Zo slovenčiny sa nám pomaly, ale iste vytráca zvrtné privlastňovacie zámeno svoj, ako aj jeho odvodeniny svoja, svoje, svoji atď. Tu ide zrejme predovšetkým o vplyv angličtiny, ktorá zámeno podobného typu nemá. Ak Angličan či Američan povie Bob told Tom about his book, stále nevieme, či tu ide o Bobovu alebo Tomovu knihu. V slovenčine (ako aj v iných slovanských jazykoch) je však jasný rozdiel medzi tým, či Bob porozprával Tomovi o jeho knihe alebo či Bob porozprával Tomovi o svojej knihe. Zato zo slovenských elektronických médií čoraz častejšie počujeme spojenia ako: Prezident strávil nedeľu na jeho (namiesto svojej) chate. Toto, ako aj všetky ostatné spomínané chyby, náš jazyk ochudobňuje a zbavuje ho osobitosti, ktorú by si všetci jeho používatelia mali chrániť ako oko v hlave.

Ivan Čičmanec